

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خلاصه بخش سن مناسب همسرگزینی و آداب آن

از کتاب همسرگزینی چرا و چگونه؟ احمد پناهی

درس اصول و مبانی مشاوره

استاد راهنما: حجت الاسلام عباس آزاد

نام: سید جواد حاتمی

بهار ۹۵

۳	فصل اول: سن مناسب ازدواج و آداب آن
۳	پیشگفتار
۳	مقدمه
۴	تعریف ازدواج
۴	اهمیت ازدواج
۴	شرایط واجب شدن ازدواج
۵	آثار ازدواج
۵	۱. آثار تربیتی و معنوی ازدواج
۵	الف) کمالات معنوی
۵	ب) عفت و دوری از گناه
۶	ج) مشمول رحمت الهی شدن
۶	۲. آثار اجتماعی و روانشناختی ازدواج
۶	الف) آرامش و امنیت خاطر
۷	ب) تولید نسل
۷	ج) سلامت و امنیت اجتماعی
۷	د) تقویت و تثبیت صفات جنسی
۷	هـ) رشد و شکوفایی استعدادها
۸	و) پرورش فرزندان صالح
۸	ز) گسترش ارتباطات اجتماعی
۹	۳. آثار اقتصادی ازدواج (رشد اقتصادی)
۹	ناپسند بودن ترک ازدواج
۱۰	سن مناسب ازدواج
۱۰	۱. بلوغ جنسی
۱۱	۲. بلوغ عقلی
۱۱	۳. رشد عاطفی
۱۲	۴. رشد اجتماعی
۱۲	۵. توانای اقتصادی

۱۲	۶.خطر افتادن در گناه
۱۳	نتیجه گیری
۱۳	ازدواج فامیلی
۱۳	فواید ازدواج فامیلی
۱۳	۱.شناخت بیشتر
۱۴	۲.برخورداری از تناسب فرهنگی و خانوادگی
۱۴	۳.زمینه سازی در جهت استحکام بیشتر روابط
۱۴	۴.کاهش اختلاف و طلاق
۱۴	آسیب های ازدواج فامیلی
۱۴	۱.افزایش بیماریهای ژنتیکی
۱۵	۲.مشکلات ذهنی و هوشی
۱۵	۳.عدم احساس همسری
۱۵	نتیجه گیری و جمع بندی

فصل اول:سن مناسب ازدواج و آداب آن

پیشگفتار

عنوان خاطری از استاد پناهی در مورد خود و تصمیم به ازدواج گرفتن خود ایشان.

مقدمه

خانواده یکی از اساسی ترین و طبیعی ترن نیاز های انسان به شمار می آید و بسیاری از مشکلات روانی که حاصل اتفاقات روزمره است توسط یک خانواده سالم و قانونمند درمان می یابد و جبران می شود؛ محققان به این نتیجه رسیده اند که افراد متأهل به طور میانگین سالم تر و خوش حال تر از افراد مجرد هستند؛ البته اگر معیار های زندگی سالم رعایت نشود خانواده می تواند به طور بر عکس محلی برای تنش افراد باشد؛

ازدواج پله اول برای تشکیل مؤفق خانواده است و عاملی است برای رسیدن به کمال انسانی، رشد بالندگی فردی و اجتماعی، آرامش درونی و بیرونی، عبوری آرام از فراز و نشیب ها و ناهنجاری های زندگی و... به همین علت اندیشمندان جامعه بشری به این نتیجه رسیده اند این عامل را هر بیشتر در جامعه تقویت کنند.^۱

تعریف ازدواج

تعریف های مختلفی به دلیل فرهنگ های مختلف برای ازدواج وجود دارد مؤلف به یکی از اشاره کرده: «ازدواج فرایندی است از کنش متقابل بین زن و مرد که برخی شرایط قانونی آن را تحقق بخشیده و مراسمی برای برگزاری زناشوی بین زن و مرد و به طور کلی مورد قبول قانون و به آن ازدواج اطلاق می شود»

در بینش اسلامی: «پیوند زناشوی رسمی میان دو جنس مخالف است که هر دو بالغ اند و طیف شرایط شرعی و قانونی است»

اهمیت ازدواج

حضرت محمد(ص): «هیچ کانونی در اسلام برپا نشده است که نزد خداوند از کانون ازدواج محبوب تر و عزیز تر باشد» ازدواج یکی از پاسخ های مهم فطری انسان و راه رسیدن به کمال و سعادت است، حضرت علی(ع): «هیچ یک از یاران رسول خدا(ص) ازدواج نکرد، مگر که ایشان پس از ازدواج آنان فرمود: ایمانش کامل شد»، ازدواج یکی از علت های اصلی کمال ایمان است و جوانان را از گناه جنسی مصون می دارد، در قرآن کریم می خوانیم: «از آیات و نشانه های قدرت خداوند این است که برای انسان از نوع خود، همسرانی آفرید تا در کنار آنان، به آرامش و سکون نایل آیند و بین آنان دوستی و رحمت قرار داد» روم، ۲۱ در تفسیر آیه آمده است منشأ گرایش مرد به زن و آرامیدن زن در کنار مرد مودت و رحمتی است که خداوند بین آنها قرار داده و این مودت الهی غیر از گرایش جنسی است که در حیوانات وجود دارد. چیزی که مایه سکون و آرامش است همان مودت و رحمت الهی است که جاذبه های معنوی بین زن و مرد ایجاد می کند؛ شهید مطهری درباره نقش ازدواج می گوید: «یک پختگی و پویایی وجود دارد که جز در یرتو ازواج و تشکیل خانواده پیدا نمی شود، نه در مدرسه، نه در جهاد با نفس، نه در نماز شب و این کمال فقط در ازدواج و تشکیل خانواده است، لذا هیچ وقت نمی شود یک کشیش به صورت انسان کامل در بیاید.»

شرایط واجب شدن ازدواج

ازدواج در شرایط عادی و طبیعی امری مستحب است و پسندیده است، ولی اگر فردی به دلیل نداشتن همسر به حرام جنسی بيفتد یا خوف افتادن در گناه باشد، در آن صورت ازدواج واجب و الزامی می شود، ممکن است افرادی با خود سازی و ریاضت گرایش جنسی را در خود مهار کنند که در این صورت ازدواج واجب نیست ولی باز هم مستحب مؤکد

^۱ همسرگزینی چرا و چگونه؟ ص ۲۸

است این گونه افراد که بسیار کم هستند اگر زودتر ازدواج کنند، به رشد معنوی و روانشناختی و معرفتی بیشتری دست می یابند.^۱

آثار ازدواج

۱. آثار تربیتی و معنوی ازدواج

الف) کمالات معنوی

ازدواج در فرهنگ اسلامی موجب حفظ دین، افزایش ثواب عبادات، و به وجود آمدن مودت و رحمت می شود و عاملی مؤثر در حفظ طهارت و پاکدامنی دل است رسول گرامی اسلام (ص) می فرماید: «هر کس می خواهد خدا را در حل پاکیزگی و طهارت دیدار کند، به وسیله ازدواج، عفت پیشه سازد». و همچنین فرمود: «کسی که همسری برگزیند و ازدواج کند، خواب و استراحتش نزد خداوند، از روزداری و شب زنده داری افراد مجرد با فظیلت تر است.» و نیز فرمود: هر گاه مرد مؤمنی با همسرش آمیزش می کند، دو ملک ملازم و مراقب آنها هستند، و این مرد مانند محاهد راه خدا ثواب می برد؛ وقتی از آمیزش فارغ می شود، گناهانش می ریزد مانند ریزش برگ درختان در فصل خزان؛ وقتی خسل می کند از گناهان جدا می شود.» به وسیله ازدواج میل جنسی در انسان ارضا می شود، و انحراف جنسی که منشأ بسیاری از ناهنجاری های فردی و اجتماعی است دفع می شود و همین مسئله باعث رشد معنوی و کمال معنوی است.^۲

ب) عفت و دوری از گناه

بر اثر ازدواج، غریزه جنسی، که یکی از قوی ترین غرایز انسانی است در مسیر عادی و طبیعی خود قرار گرفته و موجب می شود انسان از بسیاری از انحرافات جنسی و روابط نامشروع در امان بماند و تن به فساد ندهد و همین امر باعث کمال و خود سازی او شود. پیامر اکرم (ص) می فرماید: «ای گروه جوانان؛ هر یک از شما که می تواند ازدواج کند، اقدام نماید؛ زیرا ازدواج موجب می گردد چشم و دامن انسان از گناه بازداشته شود عفت انسان حفظ گردد». و در جای دیگر فرمود: «دختران جوان مانند میوه های درختان هستند که در زمان رسیدن باید آنان را چید، وگرنه حرارت خورشید آنها را فاسد می کند. دختران نیز هرگاه آنچه را که زن ها در می یابند (نیاز های عاطفی جنسی)، یافتند و به شوهر نیاز داشتند، چاره ای جز شوهر کردن ندارند و اگر ازدواج نکنند، احتمال فساد و تباهی آنها وجود دارد؛ زیرا آنها نیز بشر هستند». از این حدیث استفاده می شود که تأخیر در ازدواج موجب مشکلات دینی، عاطفی و جسی می گردد که اگر از راه صحیح آن ارضا نشود یا باید سرکوب گردد یا از راه نادرست مخرب تأمین گردد که در هر صورت منجر به احساس گناه شده و به عزت نفس فرد آسیب می رسد. به گفته دانشمندان اخلاق انگیزه اصلی گناه و انحراف اخلاقی و تربیتی سه قوه است: ۱. قوه شهویه ۲. قوه غضبیه ۳. قوه وهمیه این سه قوه در جای خود باید استفاده شوند، نیروی غضب برای دفاع، نیروی شهوت در مسیر

^۱ همان ص ۲۸

^۲ همان ص ۳۲

طبیعی بقای نسل و تفریحات سالم و نیروی وهم برای کسب امور عادی در حد طبیعی لازم است ولی اگر درست و در مکان و زمان خود استفاده نشود ناگهان فروکش و طغیان می کند.^۱

ج) مشمول رحمت الهی شدن

خداوند به بعضی از کارها عنایت ویژه دارد از جمله کسانی که ازدواج می کنند، مشمول رحمت پروردگار می شوند خداوند متعال در قرآن آورده است که روزی کسانی که تشکیل خانواده داده اند را تضمین کرده است و رهایی از آنها وعده داده است، امام صادق (ع) فرمود: «رزق و روزی به خاطر بچه ها و زنان داده می شود و افزایش می باد». در آموزه های دینی مجرد ماندن ناپسند بوده و مورد لعن واقع شده پیامبر (ص) فرمودند: «خداوند بر... و کسانی که مجرد بماند، لعنت فرستاد و ملائکه آمین گفتند». از مجموع روایات به این نتیجه می رسیم خداوند به افراد که خانواده دارند عنایت خاصی دارد و از افراد مجرد راضی نیست.

۲. آثار اجتماعی و روانشناختی ازدواج

الف) آرامش و امنیت خاطر

یکی از نیازهای انسان در مراحل زندگی نیاز به آرامش خاطر و اطمینان دل است که با ازدواج کردند محقق می شود، جوان که در اوایل جوانی احساس تنهایی، بیهودگی، و نداشتن پناهگاه عاطفی، دست به گریبان است با ازدواج این مسائل بر طرف می شود، و همسران با اتکا به همدیگر در مقابل اوج و گرفتاری های زندگی مقاومت می کنند و با امید بخشیدن به همدیگر به زندگی محبت آمیز خود ادامه می دهند. امام رضا (ع) می فرماید: «هیچ منفعتی بهتر از همسر شایسته نیست؛ همسری که وقتی انسان او را می بیند، شادمانش گرداند و در موقع نبودن او، نگه دار ناموس و مالش باشد». یعنی در حضور همسر او را شادمان می کند و در غیاب او کاری می کند که همسر از او راضی است، در بخشی از روایتی دیگر پیامبر آمده است که وقتی خداوند به بنده خود خیر عطا کنم «همسری (زنی) مؤمن به او می هد که وقتی به آن نگاه کند شادمان می شود و در غیبت شوهر، حافظ ناموس و اموال شوهر است».^۲

سوال: اگر ازدواج باعث آرامش روانی است، چرا برخی افراد در زندگی روی آرامش را نمی بینند؟! در جواب باید گفت هر کاری اگر به نتایج خوب برسد باید شرایطی داشته باشد در ازدواج هم باید شرایطی را که دین و عقل گفته است باید رعایت شود، حال شرط اصلی در ازدواج برای رسیدن به آرامش عشق و محبت است. قرآن هم که به ثمره ازدواج اشاره می کند شرط آن را مودت و رحمت معرفی می کند. اگر در زندگی عشق و محبت باشد زندگی شیرین و لذت بخش می شود البته شروع عشق و محبت عزیز و فطری است که در ادامه باید به آن توجه داشت و تقویت کرد و گرنه مانند گل که آب به آن ندهی خشک می شود. مطلب دیگر اینکه محبت و عشق به همسر کار هرکسی نیست، کسی دارای صفاتی چون تکبر خود بینی زیاده طلبی است نمی تواند به همسر خود محبت و عشق بورزد به همین دلیل در روایت پیامبر (ص) می

^۱ همان ص ۳۵

^۲ همان ص ۳۷

خوانیم: «هر چه ایمان انسان بیشتر باشد، محبت و دوستی او به خانواده و همسرش بیشتر می شود». بنابراین شرط محبت و عشق و مهربانی به اهل و عیال، داشتن ایمان قوی و اخلاق نیکو است؛ چیزی که امروز کمتر بین خانواده ها یافت می شود و دلیل اختلافات در بین خانواده ها است؛ این آمار بیشتر در افراد تحصیل مربوط می شود چرا که در کنار آموختن به علم، به پرورش اخلاق خود توجه نکرده اند، و به صرف یک احساس غریزی با هم ازدواج کرده اند پس عشق در سایه اخلاق و ایمان بارور می شود و به زندگی شیرینی و آرامش می بخشد؛ اما عده ای خیال می کنند زیبایی ظاهری پول و شهرت خوشبختی می آورد در حالی که اگر اخلاق نباشد مادیات نه تنها به زندگی آرامش نمی بخشد، بلکه نتیجه معکوس دارد.

ب) تولید نسل

همسران بوسیله فرزندان شدن و تربیت فرزندان صالح مؤمن در اصلاح جامعه شریک هستند، و روح بندگی خداوند متعال که هدف خلقت است را گسترش می دهند پیامبر(ص) می فرماید: «ازدواج کنید تا صاحب فرزند شوید. قطعاً من در روز قیامت به زیادی شما به امت های دیگر مباحثات می کنم» البته نه فراوانی صرف جمعیت بلکه به شرط بنده بودن برای خداوند است.

ج) سلامت و امنیت اجتماعی

ازدواج برای سلامت و امنیت جامعه بسیار مفید است و زمینه ارتکاب جرم و بزهکاری را کم می کند، در یک تحقیق میدانی که روی پانصد تن از جوانان انگلستان انجام گرفت، این نتیجه به دست آمد که جوانان پس ازدواج کمتر به اعمال مجرمانه روی می آورند و در مقابل افرادی که مجردند به اعمال خلاف بیشتر روی می آورند و زمینه کارهای ناهنجار در در آنان بیشتر است. پیامبرگرامی(ص) می فرماید: «بیشتر اهل جهنم، مجرد ها هستند». ویل دورانت، دانشمند معروف، درباره ترغیب به ازدواج و فواید آن می گوید: اگر راهی پیدا شود که ازدواج در سال های طبیعی انجام گیرد، فحشا، امراض روانی، تنهای بی ثمر عزلت ناپسند و انحرافات جنسی، که زندگی را لکه دار کرده است تا نصف کاهش خواهد یافت.^۱

د) تقویت و تثبیت صفات جنسی

اتمام مرحله کودکی و آغاز بزرگسال نیازمند به دستیابی به هویت و نقش جنسیتی است که با ازدواج محقق می شود، چون آنها در جامعه همسر یا شوهر خطاب می شوند. و آنها در خود احساس می کنند که از آنها انتظار بزرگسالی می رود و سعی می کنند نقش خود را بعنوان یک انسان بزرگ سال درست انجا دهند. و خود را از بعضی در خوشی های بی فایده و توهمی دور کنند. و هویت جنسیتی در آنها شکل گیرد.

ه) رشد و شکوفایی استعدادها

ازدواج زمینه خلاقیت ها و موفقیت ها را در همسران افزایش می دهد و موجب می شود ضایل اخلاقی و انسانی در آنان به فعلیت برسد، وقتی از مرد انتظار می رود هنگام حمایت از خانواده خویش ایستادگی کند این انتظار، روحیه دفاع و

^۱ همان ص ۴۲

جوانمردی را در او تقویت خواهد کرد. همچنین به وجود آمدن شرایط مادر برای زنان، موجب می شود با تحمل مشکلات فرزند پروری و شوهرداری به کمال روحی بیشتر برسند. و هر دو تلاش خود را برای اداره خانواده بیشتر کنند هم فکری و همکاری کنند کنند که باعث بروز استعداد ها می شود. پیامبر گرامی (ص): «به جوانان خود همسر دهید به درستی خداوند در سایه همسر، اخلاقشان را نیکو و رزقشان را فراوان، و جوانمردی آنان را زیاد میکند».

و) پرورش فرزندان صالح

از نظر دینی فرزندان از ارکان مهم خانواده به حساب می آیند. در احادیث معصومین (ع) از فرزندان با عناوینی مانند: میوه دل، نور دیده، عامل و مایعه سعادت، یاری کنند انسان، باعث ثواب و پاداش اخروی، منشأ رحمت و غفران الهی و ریحانه بهشتی یاد شده است. همچنین پاداش عظیمی برای تربیت فرزندان لحاظ شده است. در آموزه های روانشناختی نیز وجود فرزندان به عنوان عامل اصلی سازگاری اجتماعی-عاطفی در نظر گرفته شده است. روانشناسان اعتقاد دارند که پدر یا مادر بودن، پر احساسا ترین تجربه انسان است. هیچ کس تا بچه دار نشود و او را عاشقانه دوست نداشته باشد نمی تواند معنای واقعی زندگی را درک کند. گذراندن وقت با کودک دلبنده خود و بازی کردن با او چنان طراوت و شادابی به خانه و خانواده می بخشد که جایگزینی برای آن وجود ندارد.

ز) گسترش ارتباطات اجتماعی

اول: دوستی و مودت

ارتباط اجتماعی در همه انسان ها وجود دارد و یکی از نیاز های روانشناختی انسان میباشد این مسئله خود را با ارتباط با فامیل و اعضای خانواده خود را نشان می دهد برای هر فردی لازم است احساس کند اشخاصی او را دوست دارند و برای او احترام قایل اند و او را همانطو که هست می پسندند این احساس در تشدید حس اعتماد به نفس و نشاط درون مؤثر است. این نیاز در ارتباطات خانوادگی به صورت شایسته وجود دارد و اعضای فامیل با اظهار محبت علاقمندی به همدیگر باعث شادی و نشاط و کارآمدی یکدیگر می شوند: پیامبر گرامی فرمودند: «صله رحم موجب دوستی و محبت می شود». حضرت علی (ع) فرمودند: «صله رحم موجب دوستی می شود». با نگاهی روانشناسانه و جامعه شناسانه به مسئله صه رحم و ارتباطات اجتماعی، می توان گفت تماس ها و ارتباطات مکرر بر جاذبه میان فردی و ارتباط عاطفی می افزاید؛

دوم: سکون و آرامش

سکون و آرامش از ارمغان های ارزشمند ارتباط خویشاوندی، روابط اجتماعی و صله رحم است. از کسانی که به صورت واقعی به این سنت ارزشمند عمل می کنند، از آرامش بیشتری برخوردار هستند و اندوه کمتری تجربه می کنند. امام صادق (ع): «هرگاه کسی از رحم خویشان خود عصبانی شده، پس باید به سوی او روانه شود و با او تماس برقرار کند؛ به درستی که دو رحم (فامیل) در تماس و ارتباط با یکدیگر، آرامش و سکون می یابند. پژوهشگران علوم تجربی با تحقیقات میدانی دریافته اند. بیماران که مورد حمایت ملموس و عاطفی دوستان و خانواده می گیرند، بهتر سازگاری حاصل می کنند و آرامش بیشتری دارند».

سوم: رفع حزن و اندوه

وقتی خوشایوندان در جمعی صمیمی حضور پیدا می کنند و دادوستد عاطفی برقرار می کنند، نیازهای روانی و عاطفی آنان ارضا شده، احساس محبوبیت و ارزشمندی می کنند. این احساسات مثبت و انرژی روانی حاصل از آن، باعث پالایش روح و رفع اندوه می شود. امام صادق (ع) فرمود: «صله رحم خلق و خو را نیکو، دست را با سخاوت و دل را پاکیزه می گرداند». امام علی (ع) نیز فرمود: «قطع رحم و قطع ارتباط با خوشیان، حزن و اندوه را به دنیا دارد».

چهارم: سلامتی و زیاده‌داری

یکی از آثار و پیامدهای صله رحم تأخیر اجل و توفیق بر خوردای از عمر طولانی و سلامتی است. پیامبر گرامی اسلام (ص) می فرماید: «هرکس دوست دارد عمرش طولانی و روزش زیاد شود، صلحه رحم نماید». ارتباط صمیمی باعث می شود آرام و نگرانی‌های ناشی از احساس غربت کاهش یابد. پشتیبانی و حمایت همه جانبه و مخلصانه اقوام هنگام بروز حوادث و گرفتاری‌ها باعث اطمینان خاطر شود، پر کردن اوقات فراغت برای اعضای خانواده با دید و بازدیدهای که انجام می دهند. علامه محمد تقی جعفری می فرماید: «مقدار زیادی اختلالات حیاتی ما ناشی از اضطراب‌ها و اختلال‌های است که درون ما وجود می آیند، هیچ عاملی برای از بین بردن غصه‌ها و اندوها مانع احساس اشتراک با دیگر انسان‌ها در ناملایمات و ناگواری‌ها لذت بردن از رفاه و آسایش آنان وجود ندارد. اگر سر به عقب برگردانید و سرگذشت علمای راستین جوامع و ملل را مورد دقت قرار بدهید خواهید دید که آنان هیچ گونه غم و اندوه معمولی که باعث اضطراب روحی آنان بوده باشد، نداشته اند؛ یعنی زندگی آنان بازپچه امواج غم و اندوه معمول نبوده است و لذا روانی آرام و مطمئن داشته اند.»

۳. آثار اقتصادی ازدواج (رشد اقتصادی)

همسران جوان به دلیل اینکه خود را مدیر خانواده می دانند بعد از ازدواج به منظور رشد اقتصادی خویش و تأمین نیازمندهای زندگی، تهیه مسکن و... بسیار تلاش می کنند. انسان‌ها از نظر ذاتی اینگونه هستند تا موقعی که فشار زندگی بر آنها وارد نشود حرکت از خود نشان نمی دهند، جوانان تا موقعی که خرج زندگی آنها را خانواده عهده دار است زیاد دغدغه اقتصادی ندارند ولی وقتی بار مسئولیت خانواده به عهده او گذاشته شد و احساس مسئولیت کرد زمینه فعالیت و تلاش در او ایجاد می شود امام صادق (ع) می فرماید: رزق و روزی به خاطر بچه‌ها به بچه‌ها و خانواده داده می شود.^۱

نایسند بودن ترک ازدواج

کسانی که ازدواج نمی کنند از آثار و برکات مادی، معنوی و روانشناختی آن و همچنین مقبولیت اجتماعی محروم می شوند و همچنین از طرف دین مورد نکوهش قرار می گیرند. در جامعه دینی به افراد مجرد خیلی دیر اعتماد می کنند

^۱ همان ص ۵۲

یا اعتماد نمی کنند به خاطر اینکه زمینه انحراف و نافرمانی در آنها بیشتر است پیامبر گرامی اسلام می فرماید: «ازدواج کنید، وگرنه از یاران شیطان خواهید بود». در جای دیگر فرمود: «بدترین و شرورترین افراد امت من، مجردها هستند».

سن مناسب ازدواج

یکی از مسائلی که در ازدواج مطرح است و اخلافا فراوانی در آن وجود دارد سن ازدواج است که این مسئله تحت تأثیر فرهنگ های مختلف قرار گرفته است و هر فرهنگ معیارهای خود را دارند، اما سن ازدواج به دور فرهنگ ها و آداب رسوم بررسی شود بعنوان یک مسئله برای انسان می خواهد به کمال برسد.

الف) بعضی غریز در انسان وجود دارد که بستگی به آداب و رسوم ندارد و در شرایط زمانی برای جوان حاصل می شود نیاز به ازدواج و تشکیل خانواده یک نیاز فطری است که خداوند آن را برای مصلحت و حکمتی در انسان قرار داده است که باید به این نیاز در زمان مناسب ارضا شود که اگر به تأخیر بیفتد موجب انحراف و فساد انسان و جامعه می شود اخلاقیات را تهدید و ارزش های انسانی را تضعیف می کند. حضرت علی (ع) می فرماید: «هر کس از شهوات و خواسته ها جنسی خود اطاعت کند گمراه می گردد». یعنی اگر نتوان قوای جنسی در مسیر رست و راهی که خداوند برای آن لحاظ کرده است استفاده کند، در هلاکت افتاده و گمراه شده است. قوای جنسی در ابتدای بسیار قوی است که اگر دختر و پسر به موقع اقدام نکنند به انحراف جنسی روی می آورند، البته با تقوا و ایمان هم می توان کنترل کرد ولی سطوح ایمان جوامان متفاوت است و همه از تقوای لازم برخوردار نیستند. ب) البته نباید غافل ش که خانواده علاوه بر مسائل زناشویی و همسری، محل تربیت و پرورش فرزندان مؤمن متعهد سالم و توانمند و با کفایت است که نقش خانواده در این عرصه قابل توجه است و تا خود والدین به کمالات عقلی، اعتقادی نرسید باشند نمی توانند فرزندان رشید و صالح تربیت کنند پس علاوه بر بلوغ جنسی باید به کمال عقلی و اعتقادی قالب قبولی رسیده باشند. ج) در بین همسران باید ارتباط عاطفی برقرار شود که به کمال و بالندگی برسند و از طریق ایراز علاقه به همدیگر نیاز روحی خود را تأمین کنند این غرض حاصل نمی گردد مگر اینکه دختر و پسر به بلوغ عاطفی رسیده باشند. با این بیان هر کس باید شرایط فردی خود را با معیار ره محک بزند و در صورت مساعد بودن شرایط، به امر ازدواج اقدام کند.

۱. بلوغ جنسی

مرحله بلوغ که با بروز انفعالات و ترشحات هورومنی در غدد دورن ریز و با تغییرات ظاهری بدن و حتی ویژگی های روانی بدن همراه است این تغییرات شروع ورود به دوان بزرگ سالی است. کسی که می خواهد رای ازدواج اقدام کند لازم است به بلوغ رسیده باشد. و در درون خود علاقه و نیاز به جنس مالف را در خود احساس کند، و اگر به بلوغ نرسید باشد نمی تواند با همسر خود انس بگیرد و نیاز های روحی را بر طرف سازد، کانون زناشوی که در آن انس و الفت نباشد دوام نخواهد یافت و متلاشی می شود.

۲. بلوغ عقلی

خانواده به عنوان گروه کوچک به مدیریت و رهبری نیاز دارد همسران و به خصوص پدر باید این مجموعه کوچک را مدیریت کنند. معمولاً خانواده‌ها بصورت هسته‌های یعنی متشکل از زن و فرزندان هستند. اهمیتی مضاعف پیدا می‌کند که سرپرست خانواده باید در مرتبه‌ای از بلوغ عقلی رسیده باشد که بتواند مجموعه را اداره کند و گرنه در این خانواده هرج و مرج بحران مدیریتی به وجود می‌آید. به عنوان مثال: درک جنس مخاف به عنوان همسر، فهم نظام اخلاقی و حقوقی خانواده، مهارت ارتباط مؤثر با همسر توانای حل مشکلات، قدرت درک حیوانات خود و همسر و... محتوای بلوغ عقلی و عاطفی را تشکیل می‌دهد. البته برخی معتقداً وقتی پسر و دختر به سن خاصی رسیدن این مسائل را می‌فهمند در نتیجه سن ازدواج را به تأخیر می‌اندازند در صورتی که بلوغ عقلی دارای دو جزء فطری و اکتسابی است. که بلوغ فطری دو سه سال بعد از بلوغ جنسی حاصل می‌شود و برای تحقق بلوغ اکتسابی نیاز به آموزش مهارت‌های ارتباطی زن و شوهر است که بسیار مهم و اثر بخش است.

۳. رشد عاطفی

ازدواج که یک پیوند تعهدآور و مسؤلیت آفرین است و فرد را در نوعی جدیدی از روابط شخصی و نزدیک درگیر می‌سازد به شدت عاطفی فرد بستگی دارد. تردیدی نیست و فقیه ازدواج به برخورداری همسران از استعدادها و ظرفیت‌های عاطفی بالا بریا تبادل احساسات مثبت در تعاملات مشترک خانوادگی وابسته است. هر چقدر تبادل احساسات بیشتر باشد خانواده از استحکام بیشتری برخوردار است. در روای به این مسائل مهم اشاره شده است پیامبر اعظم می‌فرماید: «اگر مردی به همسر خود بگوید: من تو را دوست دارم این سخن هرگز تز قلب زن بیرون نمی‌رود». اگر محبت مرد به زن با این کلمه اظها شود و او این ابراز محبت را هزار بار تکرار کند و مرد به بلوغ عاطفی رسیده باشد آن خانواده متزلزل نمی‌شود. و همچنین فرمود: «حق مرد به زن این است که زن ملازم خانه باشد و به شوهرش محبت و مهربانی کند و از به خشم آوردن او اجتناب نماید و آنچه مورد رضایت او است انجام دهد». اگر زن به رشد عاطفی نرسیده باشد، نمی‌تواند وظایف را انجام دهد و زندگی مشترکی که در آن محبت و عاطفه نباشد، نمی‌تواند بریا اعضای خانواده سکون و آرامش به ارمغان بیاورد. زنان و مردان در بُعد عواطف و احساسات تفاوت‌های آشکاری دارند. روابط اجتماعی قوی، نوع دوستی، صمیمیت، توجه به دیگران و حمایت از سایرین از ویژگی‌های زنان است زنان به طور طبیعی به احساسات لطیف عواطف ملایم و ظریف مجهز هستند. مغز دخترا در مقابل انسان‌ها و چهره‌ها حساسیت بیشتری دارد؛ مغز پسران در مقابل اشیا و اشکال، واکنش بیشتری نشان می‌دهد و به همین دلیل برای ساخت نظام و سیستم مناسب هستند. گفت و گو و تبادل نظر برای پسران، برای انتقال پیام است؛ اما برای دختران، بیشتر ابزاری برای ارتباط عاطفی و احساسی است. دختران بیشتر دست خوش احساسات می‌شوند و در مهار احساسات و مخفی نگه داشتن آن توانای کمتری دارند و در ارتباط با وی تسلیم او می‌شوند. زنان به دلیل عاطفی بودنشان، معمولاً در علوم استدلالی و مسائل خشک عقلانی به پای مردها نمی‌رسند؛ ولی در ادبیات شعر و مسائلی که با ذوق و احساسات مربوط است دست کمی از مردان ندارند. از دیگر ویژگی‌های روانی زنان، علاقه به زیبای و دل بستگی به زیورآلات و مظاهر دنیوی است که این ویژگی‌ها در مردان کمتر مشاهده می‌شود. پوشیدن لباس‌های توجه

انگیز، علاقه به دوستی های انفرادی (برعکس پسران) تجمل گرایی در امور و حتی چیدن سفر، بختن ذبا با مردان تفاوت آشکاری دارند. از نظر تصاحب قلب ها و دل ها، مرد شکار است و زن شکارچی؛ همچنان از نظر تصاحب جسم تن، زن شکار است و زن شکار است و مرد شکارچی؛ حیا در وجود زن نیز بیشتر است. امام صادق درباره حیا زنان می فرماید: «حیا ده جزء دارد که نه جزء آن د زنان و یک جزء آن در مردان است. حیا نوعی ترس است که زن با احساس آسیب پذیری جنسی ناشی از جذابیت جنسی برای مرد وضعف قوای بدنی در دفاع از خود است، پیشاپیش خود را از زمینه هاس خطر دور سازند؛ به هر حال همانگونه که در بلوغ عقلی نیز تذکر داده شد رشد عاطفی نیز با آموزش و یادگیری ارتباط دارد.^۱

۴. رشد اجتماعی

رشد اجتماعی که در فرآیند جامعه پذیری شکل می گیرد، در قالب ویژگی های همچون قدرت تشخیص وظایف و مسؤلیت ها، قدرت انتخابگری، اعتماد به نفس، انجام کنش های متعارف، استقلال نسبی در انجام وظایف و، توان درگیر شدن در روابط اجتماعی است که نقش مهم در روابط زناشوی دارد. در احادیث اشاره های در باب اهمیت رشد اجتماعی زوجین بر می خوریم برای نمونه احادیث در مورد گرمی بودن همسر در بین بستگان خویش که نشانه تربیت صحیح و شکوفا شدن شخصیت اجتماعی او است، آداب دانی همسر به گونه ای که وظایفش را بدون نیاز به امر و نهی دیگران انجام دهد. رشد اجتماعی توانای ایجاد ارتباط با افراد خانواده و فهم وظایف اجتماعی و خانوادگی، از مسائلی است که باید در انتخاب همسر، مورد توجه قرار می گیرد.

۵. توانای اقتصادی

توانای اقتصادی مربوط به مرد است؛ زیرا او وظیفه تأمین نیازهای مادی خانواده را بهعهده دارد و بایست توانای اقتصادی قابل قبولی داشته باشد؛ یعنی بتواند زندگی و نفره را تأمین کند. البته مراد ما توانای اقتصادی بالفعل نیست. بلکه منظور توانای اقتصادی بالقوه است؛ یعنی فرد اهل کار و تلاش باشد؛ می تواند نیاز های منزل را تأمین نماید. ولو در حل حاضر پس اندازی نداشته باشد. باید توجه داشت کمتر جوانی در اوایل زندگی با مشکل اقتصادی مواجه نیست.

۶. خطر افتادن در گناه

اگر جوان به دلایل مخلف نتواند شهوت جنسی اش را مهار کند و به گناه بیفتد در این صورت واجب است به همسرگزینی اقدام نماید. در صورت واجب شدن ازدواج باید به حداقل امکانات اکتفا کنند و به دنبال همسری بوند که دل بستگی زیادی به مال و ثروت دنیای ندارد. بر دختران جوان شایسته است به پسری که حداقل توانایی مالی دارد و اهل زندگی و همسر داری است قانع باشند. ائمه اطهار (ع) باصراحت به جوانان توصیه می کردند در صورت توان ازدواج کنند. همچنین افرادی را که از ازدواج خوداری می کردند مورد خطاب ملامت آمیز قرار می دادند، علاوه بر این، روابط عاطفی زن و شوهر در جوانی با تفریحات و سرگرمی های در بیرون خانه و درون آن همراه است و در متون دینی از آن با کلمه "ملاعبه" تعبیر شده است؛ همچنین ملاعبه با شور و نشاط جوتی متناسب است و اگر فرد وارد میان سالی شود یا به انتای دوره جوانی

^۱ همان ص ۵۷

برسد، آمادگی روانی برای تعامل نشاط بخش با همسر نخواهد داشت. دیگر اینکه تأثیرات روانی و جسمانی روابط جنسی، نوعی تعادل روانی به دنبال دارد و حصول آن در جوانی اهمیت بیشتری می یابد.

نتیجه گیری

اگر چه نمی توان سن دقیقی به صورت کلی و عام به عنوان زمان مناسب ازدواج اعلام کرد، با توجه به شرایط اجتماعی و آموزه های دینی و به نظر متخصصان، ازدواج در نسل جوان پانزده سالگی در دختران و هجده سالگی را برای پسران مناسب در نظر گرفته اند. باید توجه داشت عده های کمی به علت نداشتن شرایط نمی توانند در این سن ازدواج کنند، ولی غالب جوانان می توانند در اوایل جوانی ازدواج کنند؛ در چنین مواردی باید خانواده به ویژه پدر مادر زمینه رشد عاطفی و عقلی فرزندان را فراهم کند و او را یاری نماید تا توانای اداره خانواده را پیدا کند. در یک تحقیق ۷۰ درصد افراد که در پانزده سالگی ازدواج کرده اند، می گویند: این ازدواج غرایز و محرک های جنسی آنان را به بهترین وجهی ارضا نموده و موجب رشد عاطفی و احساس استقلال آنان گردیده است، البته این تحقیق مختص دختران است. همچنین زندگی معصومان برای ما حجت است و می توان ادها نمود بیشتر امامان معصوم قبل از بیست سالگی ازدواج کرده اند؛ براساس آمارهای ارائه شده، سن ازدواج و میانگین آن در بسیاری از جوامع، به ویژه جوامع صنعتی رو به افزایش است و بالا رفتن سن ازدواج در ناپایداری خانواده تأثیر دارد. بالا رفتن سن ازدواج حتی خانواده را بدون فرزند منجر مبتلا کرده است. اگر دختر در سن مناسب یعنی پانزده سالگی به بعد ازدواج کند؛ می تواند با همسر خود سازگاری بیشتری داشته باشد و با انس بگیرد چون شخصیت دختر به کمال نهایی نرسیده است، تحت تأثیر فضای فرهنگی و اجتماعی خانواده جدید کامل می شود و از این رو، اختلافات کمتری پیش می آید؛ اما اگر دختر و پسر در سنین بالا ازدواج کنند، علاوه بر نداشتن نشاط عاطفی و جنسی جوانی، از نظر اخلاقی هم با یکدیگر تعارض پیدا می کنند؛ زیرا شخصیت آنها از حالت انفعالی خارج شده است و ر یک از آنها خود را صاحب نظر می داند و حاضر نیست حرف طرف مقابل را قبول کند.

ازدواج فامیلی

یکی از سؤالات مهم در مسئله ازدواج ازدواج های فامیلی است و حرف های غیر علمی در این مسئله بسیار است مثلاً عقد دختر عمو و پسر عمو ر در آسمان ها بسته اند....

فواید ازدواج فامیلی

۱. شناخت بیشتر

در انتخاب همسر هر چقدر شناخت و آگاهی پسر و دختر به همدیگر بیشتر باشد در اتخاذ تصمیم درست، مؤثر خواهد بود؛ از این رو ر ازدواج فامیلی خطای کمتر خواهد داشت. اگر چه لازم است در موقع خواستگاری دقت و توجه شود هر چند که اطلاعات اجمالی درباره آنان وجود دارد.

۲. برخورداری از تناسب فرهنگی و خانوادگی

وقتی جوانی با دختری از بستگان و خویشان ازدواج می کند، این تناسب به طور طبیعی رعایت می شود. البته ممکن است خانواده ای به دلیل برخورداری از جایگاه خاص اجتماعی، رشد فزاینده ای داشته باشد؛ ولی در هر صورت در مسائل کلان فرهنگ عمومی و آداب و رسوم، با همدیگر تناسب خواهند داشت.

۳. زمینه سازی در جهت استحکام بیشتر روابط

به وسیله ازدواج فامیلی، روابط خانوادگی مستحکم تر، و علقه های عاطفی، مضاعف خواهد شد. به وسیله ازدواج فامیلی رفت و آمد ها گسترش پیدا کند. به طور طبیعی خانواده ها نسبت به یکدیگر نزدیک تر می شوند و انسجام و استحکام خود داشت. این استحکام و همدلی، در روابط زوجین و تعاملات آنان نیز تأثیر مثبت خواهد داشت. و با زمینه صله رحم بیشتر مورد عنایت خداوند است. امام سجاده (ع) می فرماید: «کسی که برای رضای خدا و برای انجام صله رحم با فامیل ازدواج کند؛ خداوند تاج شاهی و بزرگی بر سر او می نهد»^۱.

۴. کاهش اختلاف و طلاق

بسیاری از نزاع ها و اختلاف ها به دلیل عدم شناخت کافی همسران از روحیات و حساسیت های یکدیگر، دخالت بیگانگان، عدم دلسوزی نسبت به همدیگر، تعصبات قومی و قبیله ای، احساس برتری فرهنگی، بی تفاوتی اطرافیان به اختلاف های همسران جوان و... اتفاق می افتد؛ اما در موقعی که همسری از میان خویشان انتخاب شود اول اینکه به روحیات و آداب و رسوم و حساسیت های یکدیگر آشنای دارند؛ دوم اینکه به دلیل قوم خویش بودن، نسبت به همدیگر دل سوز هستند و مشکلات و نارسای ها را تحمل می کنند؛ سوم چون هر دو از یک ریشه و نژاد هستند احساس برتری فرهنگی و قبیله ای پیش نمی آید؛ چهارم اینکه در اختلاف ها و درگیری ها، ریش سفید ها و کسانی احترام خاصی دارند می توانند مسئله را خاتمه دهند. آمار ها نشان می دهد طلاق ها و اختلاف ها در ازدواج خوشاوندی بسیار اندک است. چون با حمایت بستگان باعث استحکام روابط می گردد.

آسیب های ازدواج فامیلی

۱. افزایش بیماریهای ژنتیکی

کارشناسان اعتقاد دارند برخی از بیماری ها (مثل عقب ماندگی ذهنی، بیماری های خونی و استخوانی)، در ازدواج های فامیلی، نسبت به ازدواج های دیگر بیشتر است. مطالعات انجام شده در دانشگاه میشیگان آمریکا درباره وضعیت زوج های خوشاوند و شرایط ذهنی و روانی فرزندان ایشان در مدتی حدود سی سال، بیانگر این حقیقت است که فرزندان ازدواج های خوشاوندی عموزاده ها و خاله زاده ها در مجموعه سه درصد بیشتر از یگران به آسیب های جسمی و ذهنی دچار بوده اند.

^۱ همان ص ۶۹

۲. مشکلات ذهنی و هوشی

نتایج به دست آمده از مطالعات و مقایسه ازدواج فامیلی با ازدواج غیر فامیلی نشان می دهد میزان هوش فرزندان ازدواج فامیلی برابر با هوش پدر و مادر است در حال که بهره هوشی فرزندان غیر خوشاوند، عمدتاً اندکی بالاتر از میانگین هوشی پدر و مادر است و هر چه والدین از همدیگر بیگانه تر باشند فامیل نباشند میزان هوش بهر فرزندان بیشتر است. گفتنی است اگر دختر عموی باهوش با پسر عموی تیز هوش ازدواج کنند و مشکل انتقال ژن های نهفته معیوب را نیز نداشته باشند انتظار می رود که فرزندان سالم و تیز هوش داشته باشند شاید بتوان تیز هوشی فرزندان آلبرت انیشتین و چارلز داروین که با دخت عموهای خود ازدواج کردند را به همین دلیل دانست. البته ناگفته نماند که گاهی اوقات هم ثمره فرزندان کم هوش بوده است.

۳. عدم احساس همسری

در برخی از خانواده ها به دلیل ارتباط زیاد عاطفی دختر عمو ها و پسر عمو ها همچنین دختر خاله ها و پسر خاله ها احساس برادری و خواهری بین آنها ایجاد می شود، این احساس در روابط زناشویی آسیب وارد می کند به طوری که این افراد از اینکه همسر یکدیگر باشند، احساس شرمندگی و حس برادر و خواهری دارند که مانع از احساس همسری به معنای واقعی می شود.

نتیجه گیری و جمع بندی

با توجه به فواید ازدواج فامیلی و آسیب های آن، بهتر است جوانان ازدواج فامیلی را در اولویت اول قرار دهند، و سعی کنند از بستگان و خویشان خود همسر انتخاب نمایند. البته هر چه قدر با بستگان دور وصلت کنند آسیب کمتری متوجه آنان خواهد بود، و همچنین حتماً مشاوره ژنتیک انجام دهند، و با خیال راحت همسر یکدیگر بشوند. زیرا هم صله رحم انجام گرفته و هم از خطر احتمالی فرزندان معیوب جلوگیری شده است و هم دختران زیبا پاکدامن با حیا و ارزشمند خود را به ازدواج بیگانه در نیاورده اند.

سوال: چرا حضرت زهرا (ع) با حضرت علی (ع) ازدواج کرد، در حال که دختر عمو و پسر عمو بودند؟

جواب: اول حضرت زهرا دختر عموی امام علس نبود بلکه نوه عمویشان بود و حضرت علی نیز پسر عموی حضرت زهرا نبود بلکه پسر عموی پدرشان بود. دوم کفو و همسری شایسته تر از حضرت علی برای حضرت زرا قابل تصور نبود؛ سوم اصل ازدواج پسر عمو و دختر عمو نه تنها اشکالی ندارد، بلکه مطلوب نیز هست، منتها باید آزمایش ژنتیک بدهد تا مبادا ناسازگاری خونی داشته باشند و همچنین احساس برادری و خواهری دارند، از ازدواج با یکدیگر پرهیز کنند.^۱

منبع: پناهی، علی احمد، همسرگزینی چرا چگونه؟، قم، موسسه امام خمینی، ۱۳۹۰